

بیانیه کتابخانه چندفرهنگی ایفلا/یونسکو

کتابخانه چندفرهنگی - دروازه‌ای به سوی جامعه‌ای با تنوع فرهنگی در گفتمان

همه مردم در جامعه‌ای ناهمگون روبه‌رشد زندگی می‌کنند. بیش از 6000 زبان مختلف در جهان وجود دارد. نرخ مهاجرت بین‌المللی هر سال در حال افزایش است و در نتیجه تعداد افراد با هویت‌های پیچیده افزایش می‌یابد. جهانی‌شدن، افزایش مهاجرت، ارتباطات سریع‌تر، سهولت حمل‌ونقل و سایر جریان‌های قرن بیست‌ویکم، تنوع فرهنگی را در بسیاری از ملل که ممکن است قبلاً وجود نداشته است، افزایش داده یا ساختار چندفرهنگی موجود را تقویت کرده است.

«تنوع فرهنگی» یا «چندفرهنگ‌گرایی» به هم‌زیستی و تعامل هماهنگ فرهنگ‌های مختلف اشاره دارد؛ «جایی که فرهنگ باید به‌عنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌های معنوی، مادی، فکری و عاطفی متمایز از جامعه یا یک گروه اجتماعی در نظر گرفته شود و علاوه بر هنر و ادبیات؛ سبک زندگی، شیوه‌های زندگی مشترک، نظام‌های ارزشی، سنت‌ها و باورها را در برمی‌گیرد»¹. تنوع فرهنگی یا چندفرهنگ‌گرایی، پایه و اساس قدرت جمعی ما در جوامع محلی و جامعه جهانی ما است.

تنوع فرهنگی و زبانی، میراث مشترک نوع بشر است و باید به نفع همگان گرامی داشته و حفظ شوند. این منبعی برای تبادل، نوآوری، خلاقیت و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز میان مردمان است. «با احترام به تنوع فرهنگی، مدارا، گفت‌وگو و مشارکت در شرایط اعتماد متقابل و تفاهم از میان بهترین تضمین‌کننده‌های امنیت و مکان بین‌المللی است»². بنابراین، انواع کتابخانه‌ها باید تنوع فرهنگی و زبانی را در سطوح بین‌المللی، ملی و محلی منعکس و حمایت کنند و ترویج دهند و برای گفتگوی بین فرهنگی و شهروندی فعال تلاش کنند.

از آنجایی که کتابخانه‌ها به جوامع و علایق متنوع خدمت‌رسانی می‌کنند، به‌عنوان مراکز یادگیری، فرهنگی و اطلاعاتی عمل می‌کنند. در پرداختن به تنوع فرهنگی و زبانی، خدمات کتابخانه‌ای با تعهد به اصول آزادی‌های پایه و برابری دسترسی به اطلاعات و دانش برای همه، با احترام به

¹. UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity, 2001.

². Ibid

هویت و ارزش‌های فرهنگی، نشئت می‌گیرند.

اصول

هر فرد در جامعه جهانی ما حق برخورداری از طیف وسیعی از خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای را دارد. در پرداختن به تنوع فرهنگی و زبانی، کتابخانه‌ها باید:

- خدمت‌رسانی به همه اعضای جامعه بدون تبعیض بر اساس میراث فرهنگی و زبانی؛
- ارائه اطلاعات به زبان‌ها و نوشتارهای مناسب؛
- امکان دسترسی به طیف گسترده‌ای از منابع و خدمات که نمودی است از همه جوامع و نیازهایشان؛
- استخدام کارکنانی که بازنمودی از تنوع جامعه باشند که آموزش‌دیده‌اند تا کار کنند و خدمت‌رسانی کنند به جوامع متنوع.

خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای در زمینه‌های متنوع فرهنگی و زبانی، هم شامل ارائه خدمات به همه انواع کاربران کتابخانه و هم ارائه خدمات کتابخانه‌ای است که به‌طور خاص، گروه‌های فرهنگی و زبانی کمتر خدمت‌رسانی می‌شوند، مورد هدف قرار می‌گیرد. باید توجه خاص به گروه‌هایی شود که اغلب در جوامع فرهنگی متنوع به حاشیه رانده شده‌اند: اقلیت‌ها، پناه‌جویان و پناهندگان، ساکنان دارای مجوز اقامت موقت، کارگران مهاجر، و جوامع بومی.

مأموریت خدمات کتابخانه چندفرهنگی

در یک جامعه با تنوع فرهنگی، تمرکز باید بر روی مأموریت‌های اصلی باشد که مربوط به اطلاعات، سواد، آموزش و فرهنگ است:

- ترویج آگاهی از ارزش‌آفرینی تنوع فرهنگی و تقویت گفت‌وگو فرهنگی؛
- تشویق تنوع زبانی و احترام به زبان مادری؛
- تسهیل هم‌زیستی همگون چندین زبان، شامل یادگیری چندین زبان از سنین پایین؛
- پاسداشت میراث زبانی و فرهنگی و حمایت از بیان، ایجاد و اشاعه به همه زبان‌های مرتبط؛
- حمایت از حفاظت سنت شفاهی و میراث فرهنگی ناملموس؛
- حمایت از شمول و مشارکت افراد و گروه‌ها از همه زمینه‌های فرهنگی متنوع؛
- تشویق سواد اطلاعاتی در عصر دیجیتال و تسلط بر فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی؛
- ترویج تنوع زبانی در فضای مجازی؛
- تشویق دسترسی جهانی به فضای مجازی؛ حمایت از تبادل دانش و بهترین شیوه‌ها با توجه به کثرت‌گرایی فرهنگی.

مدیریت و عملکرد

کتابخانه چندفرهنگی انتظار دارد که همه انواع کتابخانه‌ها رویکرد خدماتی یکپارچه‌ای را اتخاذ کنند. اقدامات اصلی خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای برای جوامع متنوع فرهنگی و زبانی مرکزی است، نه «جدا» یا «اضافی» و همیشه باید برای رفع نیازهای محلی یا خاص طراحی شود.

کتابخانه باید سیاست و برنامه راهبردی داشته باشد که مأموریت، هدف‌ها، اولویت‌ها و خدمات مرتبط با تنوع فرهنگی را مشخص کنند. برنامه باید بر اساس منابع مناسب و تحلیل جامعی از نیازهای کاربر باشد.

اقدامات کتابخانه نباید به صورت مجزا توسعه یابد. مشارکت با گروه‌های کاربری مرتبط و متخصصان در سطوح محلی، ملی یا بین‌المللی باید تشویق شوند.

اقدامات اصلی

کتابخانه چندفرهنگی باید:

- توسعه خدمات و مجموعه‌های چندزبانه و متنوع فرهنگی، شامل منابع چندرسانه‌ای و دیجیتالی؛
- تخصیص منابع برای حفاظت از میراث و بیان فرهنگی با توجه خاص به میراث فرهنگی شفاهی، بومی و ناملموس؛
- شامل برنامه‌های حمایتی از آموزش کاربر، مهارت‌های سواد اطلاعاتی، منابع نو ورود، میراث فرهنگی و گفت‌وگو بین فرهنگی به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از خدمات؛
- دسترسی به منابع کتابخانه به زبان‌های مناسب را از طریق نظام‌های دسترسی و سازمان‌دهی اطلاعات فراهم کند؛
- منابع بازاریابی و تبلیغاتی را در رسانه‌ها و زبان‌های مناسب برای جذب گروه‌های مختلف به کتابخانه توسعه دهد.

کارکنان

کارکنان کتابخانه، رابطان فعالی بین کاربران و منابع هستند. آموزش حرفه‌ای و یادگیری مستمری که متمرکز است بر خدمات جوامع چندفرهنگی، ارتباطات بین فرهنگی و حساس، ضد تبعیض، فرهنگ‌ها و زبان‌هایی که باید فراهم شوند.

کارکنان یک کتابخانه چندفرهنگی باید ویژگی‌های فرهنگی و زبانی جامعه را منعکس کنند تا از آگاهی فرهنگی مطمئن شوند، جامعه‌ای را که کتابخانه به آن خدمت می‌کند منعکس کند و ارتباطات را تشویق کند.

بودجه‌ریزی، قانون‌گذاری و شبکه‌ها

از دولت‌ها و سایر مراجع تصمیم‌گیرنده مرتبط خواسته می‌شود که نظام کتابخانه‌ای و کتابخانه‌هایی با بودجه کافی تأسیس کنند که خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای رایگان را به جوامعی با تنوع فرهنگی ارائه دهد.

خدمات کتابخانه چندفرهنگی در اصل جهانی هستند. همه کتابخانه‌های درگیر در فعالیت‌های این زمینه باید در شبکه‌های محلی، ملی یا بین‌المللی مرتبط در توسعه سیاست مشارکت داشته باشند. برای به دست آوردن داده‌های ضروری برای تصمیم‌گیری آگاهانه در زمینه خدمات و تأمین بودجه مناسب، پژوهش لازم است. یافته‌های پژوهش و بهترین شیوه‌ها باید به‌طور گسترده به‌منظور راهنمایی مؤثر خدمات کتابخانه‌ای چندفرهنگی اشاعه داده شوند.

اجرای بیانیه

جامعه بین‌المللی باید خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای را در نقش ترویج و حفظ تنوع فرهنگی و زبانی به رسمیت بشناسد و از آنها حمایت کند.

بدین‌وسیله از تصمیم‌گیرندگان در تمام سطوح و جامعه کتابخانه در سراسر جهان درخواست می‌شود که این بیانیه را منتشر کنند و اصول و اقدامات بیان‌شده در اینجا را انجام دهند.